

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

-

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

-

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

-

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

-

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

-

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- o ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- o ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Yleiset kommentit

Kaivoslain uudistuksen lähtökohtana on ollut ympäristönsuojelun tason parantaminen, kaivosten toimintaedellytysten varmistaminen sekä paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen.

Kaivostoimintaa sääntelevät kaivoslain lisäksi useat muut lait, joista esimerkiksi ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki ovat kaivostoiminnan ympäristö- ja maankäyttövaikutusten kannalta keskeisiä. Esityksellä onkin ennakoita arvioiden vain vähäisiä myönteisiä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia. Kuntaliitto pitääkin tärkeänä, että jatkossa tulee kiinnittää erityistä huomiota muiden lakien kaivostoimintaa koskeviin säännöksiin, jotta mahdolliset haitalliset ympäristö- ja ilmastovaikutukset sekä vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen saadaan minimoitua. Lisäksi tulee pilaantuneiden alueiden vastuusäännöksiä muuttaa siten, että kaivostoiminnan aiheuttamista pilaantuneista alueista ei vastaa viimekädessä kunta vaan laajemmat resurssit omaava valtio. Kuntaliitto ehdottaakin ympäristönsuojelulain 133.3 §:n muutosta pilaantuneiden maiden viimesijaisen vastuun osalta.

Lakiehdotuksen mukaan muun muassa luonnonsuojelualueilla tapahtuvaa kaivoslain mukaista toimintaa rajoitettaisiin luonnonsuojelulakiin tehtävillä muutoksilla. Kuntaliiton mukaan samalla voitaisiin kaivoslain 7.2 ja 9.4 §:ien rajoitusalueisiin lisätä muun muassa kansallispuistot, luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet. Tällöin alueet jäisivät myös varausalueiden

ulkopuolelle. Samoin vedenhankinnan kannalta tärkeiden pohjavesialueiden rajaamien malminetsinnän ulkopuolelle tulisi harkita.

Kuntaliitto kannattaa kaivoslakiin lisättyjä kiertotaloutta ja kuntien sekä kuntalaisten tiedonsaantia parantavia ehdotuksia. Muutokset edellyttäisivät muun muassa kaivoslupaa hakevan hyödyntämään kaivostoiminnan aloittamisesta lähtien kaikki alueella tavatut teknistaloudellisesti hyödynnettävissä olevat kaivosmineraalit. Kuulemisia ja vuosittaisia yleisötilaisuuksia on lisätty. Kaivosluvan hakijan tulee suunnitella jo ennakkoon kaivoksen sulkemisen jälkeinen maankäyttö. Esitys saattaa siis jossain määrin edesauttaa uuden yritystoiminnan perustamista suljetulle kaivosalueelle. Tässä yhteydessä tulee tutkia myös mahdolliset viranomaistoiminnan aiheuttamat esteet kaivosten infrastruktuuriin myöhäisemmälle käytölle.

Esityksellä on mahdollisesti myös paikallisia negatiivisia vaikutuksia muun muassa loma-asumiseen, matkailuun ja poronhoitoon, mahdollisesti myös tuulivoimatuotantoon. Kaivostoiminnan uhka esimerkiksi matkailun kehittämisenvyöhykkeellä vaikuttaa matkailun elinkeinojen kehittämiseen maine- ja imagohaittana luontoarvoja korostavassa ympäristössä. Nämä tulee huomioida esityksessä ja arvioida paremmin aluekohtaisesti.

Kunnat joutuvat investoimaan usein määräaikaisen kaivostoiminnan aiheuttamaan uuteen infratarpeeseen sekä reagoimaan mahdollisiin lisätarpeisiin asunto-, varhaiskasvatus sekä opetustarjonnassa. Kaivostoiminnan poistuttua kunnasta saattavat investoinnit jäädä turhiksi. Kunnille tuleeekin kompensoida lisääntyvät kustannukset varausmaksulla ja kaivosveron tuotolla. Ehdotuksen mukaan varausmaksun kerää aiemmin suunnitellusta poiketen kaivosviranomainen valtiolle. Kuntaliitto pitää ensisijaisena vaihtoehtona, että varausmaksun tuotto ohjattaisiin suoraan vaikutusalueiden kuntiin. Toissijaisesti tulee varausmaksun tuotto huomioida täysimääräisesti kaivosveron kuntaosuudessa.

Erytisen tärkeää uudistus kaivoslakiehdotuksessa on, että kaivostoiminnan aloittaminen edellyttäisi yleis- tai asemakaavan hyväksymistä hankkeelle. Kaava on kunnan maankäytön suunnitelma, jossa kuntalaisten maankäytön eri tarpeet yhteensovitetaan ennakolta sovittujen pelisääntöjen mukaisesti. Kaavoitus kaivostoiminnan edellytyksenä parantaa kunnan asukkaiden mahdollisuutta vaikuttaa kaivostoiminnan sijoittumiseen ja sijoittumisen ehtoihin kunnan alueelle. Ehdotus parantaakin kuntien asemaa oman alueensa toiminnan suunnittelussa ja muutoinkin lisää paikallista hyväksyttävyyttä.

Kaivostoimintaa varten alueelle laadittava kuntakaava tai muutoshakemus voimassa olevaan kaavaan lisää viranomaistyötä kunnassa, erityisesti, jos kunta puoltaa kaivostoiminnan aloittamista kunnan alueella. Myös kaavoitukseen liittyvät mahdolliset muistutukset ja valitukset vaativat kunnilta resursseja. Kaivostoimintaa ohjaavan kaavan laatimisesta aiheutuneet kustannukset tulisi kunnan voida periä kokonaan hankkeesta vastaavalta, kuten tuulivoiman osalta maankäyttö- ja rakennuslain 77 c §:ssä on säädetty.

Kuntalaisilla on epäselvyyttä kaivostoiminnan eri vaiheiden (varaus, malminetsintä, kaivostoiminta) vaikutuksesta lähialueiden tai kunnan kiinteistöjen arvoihin. Kansalaiset pitävät selvitysten mukaan kaivostoimintaan liittyviä esimerkiksi kiinteistöjen arvoon vaikuttavia pitkiä epävarmuusaikoja raskaina. Kuntaliitto pitää ehdotuksessa esitettyjä eri vaiheiden määräaikoja ja niihin liitettyjä menettelyjä kannatettavina, jos ne mahdollisesti vähentävät epävarmuuksia tai epävarmuusaikoja.

Esityksellä vahvistetaan saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana parantamalla tiedonsaantia ja sitä kautta oikea-aikaisia vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä. Hakijan selvitysvastuuta saamelaiskulttuuriin kohdistuvista vaikutuksista terävöitetään. Kuntaliitto kannattaa ehdotuksia, jotka lisäävät saamelaisten oikeuksien turvaamista alkuperäiskansana.

Pykäläkohtaiset kommentit

11 §. Malminetsintä luvan nojalla

Esityksessä ehdotetaan pykälän 2 momenttiin lisättäväksi uusi 6 kohta, jonka mukaan malminetsintäluvan nojalla tapahtuvasta malminetsinnästä ja muusta malminetsintäalueen käytöstä ei saa aiheutua muuta merkittä-vää vahingollista ympäristövaikutusta. Lisäys selventää malminetsinnässä kiellettyjä seurauksia ja on kannatettava.

14 §. Selvitys malminetsintäalueen tutkimustöistä ja –tuloksista

Malminetsintäluvan haltijalle esitetään uutta velvoitetta järjestää vuosittain yleisölle avoimen tilaisuuden, jossa olisi annettava selvitys suoritetuista tutkimustöistä ja niiden tuloksista, suoritettujen tutkimustöiden ympäristö- ja muista vaikutuksista, seuraavan tutkimuskauden tutkimustöistä sekä näiden arvioiduista ympäristö- ja muista vaikutuksista. Yleisölle avoin tilaisuus osaltaan antaisi alueen asukkaille ja muille toiminnan vaikutuspiirissä oleville tahoille mahdollisuuden ilmaista näkökulmia suoritetuista tutkimustöistä ja suunniteltujen tutkimustöiden vaikutuksista.

Esitetty uusi velvoite on Kuntaliiton mielestä erittäin kannatettava. Se lisää kuntalaisten tiedoksisaantia ja mahdollistaa vuorovaikutuksen malminetsinnän kuluessa.

18 §. Kaivosluvan haltijan velvollisuudet

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaivosluvan haltijan velvollisuuksia koskevan pykälän 1 momenttia siten, että kaivosluvan haltijan tulisi nykyistä selvemmin ottaa huomioon kaivosalueen tuleva käyttö. Esitys on kannatettava. Kunnat ovat olleet huolissaan lopetettujen kaivosten jatkokäytöstä ja käytön mahdollistamisesta. Kiertotalous ja maakäytön suunnittelu kunnissa

edellyttävät välillä laajojenkin kaivosalueiden jälkihyödyntämisen edellytysten parantamista. Kaivosluvan haltija joutuu ot-tamaan huomioon tulevan käytön jo kaivoslupaa haettaessa. Kaivoksen käyttöönotto edellyttää yleis- tai asemakaavan hyväksymistä hankkeelle. Hakijan ennakolta tekemä suunnitelma kaivosalueen tulevasta käyttötarkoituksesta mahdollistaisi suunnitelman huomioon ottamisen myös kaavassa.

Kaivoksen vaiheittainen sulkeminen ja maanpinnan ennallistaminen edistää alueen käyttöönottoa muuhun toimintaan ja ehkäisee mahdollisesti alueen ympäristöpäästöjä sekä edistää luonnon palautumista.

Kaivosluvan haltijalle säädetään uusi velvollisuus järjestää vuosittain yleisölle avoimen tilaisuuden, jossa kaivosluvan haltijan olisi annettava selvitys esiintymän hyödyntämisen laajuudesta ja tuloksista sekä ilmoitettava, jos tiedot mineraalivarannoista muuttuvat olennaisesti ja annettava arvio kaivostoiminnan vaikutuksista kiinteistöjen omistajille ja muille kaivostoiminnan vaikutusalueella oleville asianosaisille.

Kuntaliitto kannattaa ehdotettuja lisäyksiä kaivosluvan haltijan velvollisuuksiin. Pykälään ehdotetut lisäykset edistävät paikallista hyväksyttävyyttä ja ennakoivat elämää ja toimintaa kunnassa määräraikaisen kaivoshankkeen jälkeen.

39 §. Muistutukset ja mielipiteet

Ehdotuksen mukaan kaivosviranomaisen olisi järjestettävä yleisölle avoin tilaisuus muistutusten ja mielipiteiden tekemisen tueksi, kun kyseessä on kaivoslupaa, kaivosluvan muuttamista tai kaivosluvan voimassaolon jatkamista koskeva hakemus. Tilaisuudessa olisi annettava selvitys lupahakemuksen sisällöstä. Vuorovaikutteisen tilaisuuden tarkoituksena on täydentää kirjallista kuulemismenettelyä ja ehdotuksen tavoitteena on välittömän kuulemistilaisuuden kautta parantaa kaivoslupahakemusta koskevan vaikutusalueen tai kaivoksen vaikutusalueen asukkaiden ja muiden tahojen mahdollisuuksia saada suunnitellusta kaivoshankkeesta tai toiminnan muutoksesta tietoa. Ehdotus lisää kuntalaisten vuorovaikutusta ja lisää tietoa hankkeesta jo hakemusvaiheessa.

44 §. Varausilmoitus

Esityksessä ehdotetaan, että kaivoslain 44 §:ään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan varaajan olisi varausilmoituksessa rajattava varausalueesta kaivoslain 7 §:n 2 momentissa ja 9 §:n 4 momentissa tarkoitetut alueet. Ehdotus on selkeä parannus nykyiseen, rajoittamattomaan varaukseen.

Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi varaajalle velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä sitä kuntaa tai niitä kuntia, joilla varausalue sijaitsee. Tiedottamisen tavoitteena olisi lisätä paikallista tietoisuutta alueelle kohdistuvasta kiinnostuksesta ja ehkäistä tilanteita, joissa varauspäätös tulee yllätyksenä kunnalle ja varaukseen kohdistuu laajaa kiinnostusta, sekä lisätä vuorovaikutusta

varaajan ja kunnan kesken. Lisäys on kannatettava ja edistää tiedon saamista kuntiin mahdollisista varausalueista jo varhaisessa vaiheessa.

46 §. Malminetsintäluvan ja kullanhuuhdontaluvan myöntämisen esteet

Kuntaliitto kannattaa pykälän 1 momentin 7-kohdan selventämistä. Kunnan mahdollisuus vastustaa esimerkiksi malminetsintää tietyllä alueella on ollut epäselvä ja tulkinnanvarainen. Uuden ehdotuksen mukaan malminetsintälupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saisi myöntää alueelle, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä painavasta syystä, jollei tärkeä yleinen etu edellytä luvan myöntämistä. Painavana syynä voitaisiin pitää lähinnä vireillä olevaa kaavoitusta, jossa alueelle on suunniteltu käyttötarkoitus, jota malminetsintä tai kullanhuuhdonta vaikeuttaisi. Kunta saattaisi vastustaa toimintaa myös esimerkiksi luvan mukaisen toiminnan kanssa yhteen sopimattomalla, jo käynnistettäväksi suunnitellulla tai muulla maankäyttötarpeella taikka erityisillä luonto- ja kulttuuriarvoilla. Tärkeänä yleisenä etuna voitaisiin pitää esimerkiksi yhteiskunnan raaka-ainehuoltoon tai alueelliseen kehittämiseen liittyviä malmivarantojen kartoitustarpeita.

On myös hyvä, että pykälässä selvennetään 8-kohtaa, jonka mukaan malminetsintälupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää alueelle, jossa luvan mukainen toiminta aiheuttaa olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle. Muuna elinkeinotoimintana voisi ehdotuksen mukaan olla esimerkiksi matkailu, tuulivoimatuotanto tai poronhoito.

47 §. Kaivosluvan myöntämisen edellytykset

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kunnalla on aito vaikutusmahdollisuus, kun sen alueelle suunnitellaan kaivosta. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaivostoiminnan tulisi siirtymäsäännöksissä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta perustua aina kunnan hyväksymään kaavaan, jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen sijainti ja suhde muuhun maankäyttöön on selvitetty. Muutos poistaisi muun selvityksen rinnastamisen kaavoitukseen, mitä ei ole koettu tasapainoisena vaihtoehtona kaavoitukselle. Myös kaivosalueen perustaminen maakuntakaavan perusteella poistuisi. Kunta päättäisi, kaavoitettaisiinko alue kaivoshanketta varten, ja kaavoituksessa määritellään kaivoshankkeen ja muiden maankäyttömuotojen välinen suhde. Kaavoitusprosessi kuulemisineen ja valitusmahdollisuusineen on osallistava ja vuorovaikutteinen, joten uudistus parantaisi myös kuntalaisten ja muiden osallistajien vaikutusmahdollisuuksia.

Muutokset ovat kannatettavia. Kuntaliitto kannattaa myös hakijan asiantuntemuksen tasoon lisätyjä ehtoja.

48 §. Kaivosluvan myöntämisen esteet

Kuntaliitto kannattaa luvan epäämistä koskevien kohtien tiukennusta. Lupaa ei saisi myöntää, jos kaivostoiminta aiheuttaa vaaraa yleiselle turvallisuudelle, aiheuttaa huomattavia vahingollisia

ympäristövaikutuksia taikka heikentää merkittävästi paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja eikä mainittua vaaraa tai vaikutuksia voida lupamääräyksin poistaa.

51 §. Malminetsintäluvassa annettavat määräykset

Ehdotukseen lisättäisiin uusi 10-kohta, jonka mukaan malminetsintäluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset toimenpiteistä, joilla varmistutaan, ettei malminetsinnästä ja muusta malminetsintäalueen käytöstä aiheudu haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luonnonesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muuta merkittävää vahingollista ympäristövaikutusta.

Lisäys on tarpeellinen, jotta lupamääräyksiä harkittaessa edellä mainitut vaikutukset otetaan täysisääntöisesti huomioon. Muuna elinkeinotoimintana voisi tulla otetuksi huomioon esimerkiksi poronhoito ja matkailu. Muu merkittävä vahingollinen ympäristövaikutus voisi aiheutua esimerkiksi kairaamisesta pilaantuneella maa-alueella. Ongelmia muillakin kuin pilaan-tuneilla alueilla on esiintynyt esimerkiksi tärkeillä pohjavesialueilla tehdyissä kairauksissa.

52 §. Kaivosluvassa annettavat määräykset

Lakiin ei ehdoteta sisällytettäväksi varsinaista intressivertailua, mutta kaivostoiminnan ja muiden elinkeinojen välistä vaikutusperusteista punnintaa tulee voida tehdä kaivoslupamenettelyssä ehdottoman esteen ulkopuolella ja esimerkiksi muulle elinkeinoille aiheutuva haitta tulee ottaa huomioon myös kaivoslain mukaisessa päätöksenteossa. Samoin luonnon monimuotoisuudelle, ympäristölle ja haitankärsijöille aiheutuvien haittojen minimointi lupamääräyksillä tulee olla mahdollista. Kaivoslain 52.3 §:n ehdotetut uudet 9-12 kohdat antavat lupaviranomaiselle mahdollisuudet vähentää lupamääräyksillä muille maankäytön intresseille aiheutuvia haittoja. Myös saman momentin 13-kohdan mahdollisuus antaa määräyksiä kaivoksen vaiheittaisesta sulkemisesta on tervetullut lisäys.

55 a §. Varauspäätöksen sisältö

Kuntaliitto kannattaa, että kaivoslain 7.2 ja 9.4 §:n alueet rajataan pois varausalueesta. Varauskartan tulee olla tarpeeksi yksityiskohtainen, että tämä on mahdollista esittää karttarajauksina. Myös muut varauspäätökseen liittyvät tarkennukset vähentävät varausmenettelyyn liittyviä epäkohtia. Varausalueesta tulisi voida poistaa myös luonnonsuojelulain nojalla suojellut alueet.

56 §. Lupapäätöksen sisältö

Ehdotuksen lisäykset, muun muassa vastaukset lausuntoihin sekä kartan sisällyttämisestä päätökseen ovat kannatettavia.

61 §. Malminetsintäluvan voimassaolon jatkaminen

Säännöksen tarkentaminen ja laajentaminen on kannatettavaa malminetsinnässä todettujen epäkohtien korjaamiseksi.

61 a §. Maanomistajan suostumus malminetsintäluvan voimassaolon jatkamiselle

Kuntaliitto pitää tarpeellisena uutta pykäläehdotusta maanomistajien enemmistön suostumuksen ottamista malmietsintäluvan jatkamiselle. Kunnat suurina maanomistajina ovat usein asianomistajia malminetsinnän jatkohakemuksissa.

74 §. Luvan siirtoa koskevan päätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen

Kunnan tiedottamista koskeva vanha sanamuoto on muusta lainsäädännöstä poikkeava. Kaivosviranomaisella ei ole toimivaltaa määrätä kuntien tiedottamisesta. Uudeksi muotoiluksi ehdotetaan (ks. esim. 58.7 §):

Tieto varauksesta on julkaistava myös varausalueen sijaintikunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

75 §. Varauspäätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen

Kunnan tiedottamista koskeva vanha sanamuoto on muusta lainsäädännöstä poikkeava. Kaivosviranomaisella ei ole toimivaltaa määrätä kuntien tiedottamisesta. Uudeksi muotoiluksi ehdotetaan:

Tieto varauksesta on julkaistava myös varausalueen sijaintikunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

76 §. Varauspäätöksen voimassaolo

Varausten aiheuttaminen epävarmuuksien johdosta on hyvä, että varausaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi 12 kuukauteen. Vaikka varausaikaa on mahdollista hakea myös maksimissaan 24 kuukaudeksi, ei ehdotuksen perusteluiden mukaan tämä maksimiaika pääsääntöisesti koskisi varausalueita, jotka sijoittuisivat muun muassa tiheästi rakennetulle alueelle, asemakaava-alueelle tai ranta-asemakaava-alueelle. Tämä on kannatettava rajaus.

98 b §. Varausmaksun määrääminen

Kuntaliitto kannattaa varausmaksun lisäämistä kaivoslakiin. Lakimuutoksen valmistelun yhteydessä varausmaksua suunniteltiin maksettavaksi alueen kunnille. Laajat varausalueet aiheuttavat kunnille välillisiä vaikutuksia maankäytön suunnittelussa. Nyt ehdotuksessa varausmaksu maksetaan kaivosviranomaiselle. Kuntaliitto pitää ensisijaisena vaihtoehtona, että varausmaksun tuotto ohjattaisiin suoraan vaikutusalueiden kuntiin, mutta edellyttää, että jos varausmaksun tuottoa ei tilitetä alueen kunnille, vastaava summa huomioidaan kunnille kaivosveroon liittyvässä valmistelussa.

108 §. Vakuus kaivostoiminnan lopettamista ja eräitä poikkeavia tilanteita varten

Ehdotuksen mukainen pykälän sisällön tarkentaminen on kannatettavaa. Vakuuksia on vapautettu selvästi liian vähäisten toimenpiteiden vastineeksi. Toimenpideluettelon lisääminen ja poikkeuksellisten tilanteiden lisääminen toiseksi kohdaksi velvoittavat viranomaista ja toimijaa huomattavasti paremmin kuin nykyinen sääntely.

109 §. Vakuuden asettamista koskeva menettely

Kuntaliitto kannattaa kaivoslain mukaisen vakuuden lajin tai suuruuden jatkuvaa valvontaa. Ehdotuksen perusteluiden mukaisesti kaivostoiminnan tai ulkoisten olosuhteiden muutosten tulee heijastua mahdollisimman nopeasti vakuuteen.

112 §. Yleinen velvollisuus huolehtia kaivosturvallisuudesta

On erittäin tärkeää, että kaivostoiminnan harjoittaja on myös kaivoslain perusteella ennakolta varautunut ja vastuussa myös poikkeuksellisten tilanteiden aiheuttamista tilanteista, vastaavasti kuin ympäristönsuojelulaissa edellytetään.

143 §. Alueen kunnostaminen

On tärkeää, että kaivostoiminnan päätyttyä alue kunnostetaan siten, ettei ihmisille ja ympäristölle aiheudu suljetusta kaivoksesta merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Ehdotuksen mukaisella lisäyksellä on vaikutusta kaivoslain mukaisen vakuuden palauttamiseen. Viimesijassa valtion tulisi kunnan sijaan vastata kaivosalueen pilaantumisen korjaamisesta. Kuntaliitto ehdottaakin ympäristönsuojelulain 133.3 §:n muutosta pilaantuneiden maiden viimesijaisen vastuun osalta.

156 §. Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Kuntaliitto pitää hyvänä, että valvontaviranomaisen toimien velvoittavuutta ja jälkivalvontaa koskevia sanamuotoja on tiukennettu. Muun muassa kunnan vireille panema valvontatoimi tulisi aina johtaa lainvastaisen tilan korjaamiseen.

Siirtymäsäännöksen mukaan, jos kyse olisi olemassa olevan kaivoksen vähäisestä laajentamisesta (vähäinen apualue tai alue), voidaan soveltaa voimassa olevan lain 47 §:n 4 momentin mukaista menettelyä. Tämä menettely on mahdollista, kun hakemus on jätetty viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Tämän jälkeen myös vähäisiin laajentamisiin sovelletaan uuden lain mukaista 47 §:n 5 momentin vaatimusta, jonka mukaan kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen yleiskaavaan tai asemakaavaan, jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty.

Kuntaliitto pitää siirtymäsäännöstä tarpeellisena. Kaavojen laatimistarpeesta säädetään kuitenkin maankäyttö- ja rakennuslain 36 ja 51 §:ssä. Se, edellyttääkö viiden vuoden siirtymäajan jälkeen kaikki laajentamista koskevat hakemukset yksityiskohtaista kaavoittamista, jää nyt vähän epäselväksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen

Yhdyskunta ja ympäristö -yksikön johtaja

Marko Nurmikolu

johtava lakimies

Nurmikolu Marko
Suomen Kuntaliitto ry